

Juridiska sekretariatet
Johan Forsberg
Jurist

Förslag och konsekvensutredningen till ändring i Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2017:7) om kemiska produkter och biotekniska organismer – SCIP-databasen och undantag enligt RoHS-direktivet

Upphävande av en bestämmelse avseende SCIP-databasen

Sedan den 5 januari 2021 måste tillverkare, importörer och distributörer av varor anmäla förekomst av särskilt farliga ämnen i sina varor till den så kallade SCIP-databasen hos den europeiska kemikaliemyndigheten Echa¹. Bestämmelserna om detta krav finns i avfallsdirektivet² och har implementerats i 12 kap. Kemikalieinspektionens föreskrifter KIFS 2017:7.

Enligt 12 kap. 5 § KIFS 2017:7 kan en anmälan till SCIP-databasen göras av en enda representant som är utsedd enligt artikel 8 i Reach-förordningen³. En sådan representant får enligt Reach-förordningen fullgöra skyldigheter som åligger importörer enligt förordningen. Avsikten med bestämmelsen i KIFS 2017:7 var att sådana representanter skulle kunna utföra rapporteringen till SCIP-databasen i de fall som representanter var utsedda och importören inte har tillgång till informationen. De skulle då kunna utföra rapporteringen i stället för importörer som normalt har den skyldigheten. Bestämmelsen har lett till missförstånd om hur en enda representant kan utses. Bestämmelsen bör därför upphävas.

I det gränssnitt som används av Echa för anmälan till SCIP-databasen finns det möjlighet för importörer att låta en leverantör utanför EU göra lämna

¹ <https://www.kemi.se/lagar-och-regler/ytterligare-eu-regler/avfallsdirektivet---scip>

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv.

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach).

informationen som en ”foreign user”. Av 12 kap. 6 § KIFS 2017:7 framgår att information ska lämnas till Echa i det elektroniska format och med det innehåll som följer av det tekniska stöd för inlämnandet som Echa tillhandahåller. Möjligheten för importörer att låta någon annan göra anmälan kan alltså tillämpas i situationer där en importör, genom att ha utsett en enda representant eller av någon annan anledning, inte har tillgång till informationen som ska rapporteras i SCIP-databasen. Att 12 kap. 5 § upphävs bedöms därmed inte få några praktiska konsekvenser för företag. Med stöd av 5 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning har därför någon konsekvensutredning inte genomförts.

Genomförande av undantag enligt RoHS-direktivet

Det aktuella förslaget syftar till att implementera ett undantag enligt RoHS-direktivet⁴ i svensk rätt genom att anpassa Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2017:7) om kemiska produkter och biotekniska organismer (nedan föreskrifterna) till ändringar som gjorts av direktivet.

RoHS-direktivet begränsar användningen av ett antal ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning. Huvudregeln är att bly, kadmium, kvicksilver, sexvärt krom, flamskyddsmedlen PBB och PBDE samt fyra ftalater⁵ inte får förekomma mer än i vissa angivna koncentrationer. Direktivet började tillämpas den 2 januari 2013 men med övergångsbestämmelser för olika produktkategorier⁶. Från och med 22 juli 2019 omfattar direktivet all elektrisk och elektronisk utrustning som inte omfattades av det tidigare RoHS-direktivet. Sådan utrustning placeras i kategori 11.

Det finns möjligheter att söka undantag från ämnesbegränsningarna i direktivet. Ansökningar om undantag utreds innan beslut fattas, se nedan under ”samråd”. Beslutade undantag förs sedan in i bilagor till direktivet.

Hur långa undantagen får vara anges i artikel 5.2 i RoHS-direktivet. Giltighetstiden ska som längst vara:

⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU om begränsning av användning av vissa farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning. Direktivet är implementerat genom förordning (2012:861) om farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning, samt Kemikalieinspektionens föreskrifter.

⁵ Di(2-etylhexyl)ftalat (DEHP), Butylbensylftalat (BBP), Dibutylftalat (DBP) och Diisobutylftalat (DIBP).

⁶ Det finns elva produktkategorier vilka anges i bilaga I till direktivet.

- fem år för kategorierna 1–7 och 10 i bilaga I, tillämpas från och med den 21 juli 2011, och

- sju år för kategorierna 8–9, tillämpas från och med de tillämpliga datum som fastställs i artikel 4.3.

- fem år för kategori 11, tillämpas från och med den 22 juli 2019.

Undantagen kan förlängas. Om en ansökan om förlängning av ett undantag görs gäller undantaget fram till dess att kommissionen fattat beslut i ärendet.

Kommissionen har beslutat om det ändringsdirektiv som anges nedan. Direktivet ska vara infört i svensk rätt senast den 31 augusti 2023 och tillämpas från och med den 1 september 2023.

Genom direktivet införs ett undantag för upp till 0,7 viktprocent sexvärt krom, använt som korrosionsskydd i arbetsmediet i slutna kretsar av kolstål i gasdrivna absorptionsvärmepumpar för rums- och vattenuppvärmning. Undantaget är tillämpligt på kategori 1 och löper ut den 31 december 2026.

Undantaget har motiverats enligt följande.

Gasdrivna absorptionsvärmepumpar kräver el för hjälpfunktioner som pumpning av ett arbetsmedium genom systemet. De gasdrivna absorptionsvärmepumpar som beskrivs i det begärda undantaget ingår i kategori 1 ”stora hushållsapparater” i bilaga I till RoHS-direktivet.

I utvärderingen av ansökan om undantag, som omfattade en teknisk och vetenskaplig bedömningsstudie drogs slutsatsen att substitution av sexvärt krom i köldmediet för närvarande är vetenskapligt och tekniskt ogenomförbart, och att annan uppvärmningsteknik som eliminerar användningen av sexvärt krom i form av natriumkromat inte kan erbjuda likvärdig funktion och prestanda. Gasdrivna absorptionsvärmepumpar kan erbjuda högre energieffektivitet än kondensorpannor, kan bidra till att ersätta dessa system och medföra minskade koldioxidutsläpp. I utvärderingen drogs därför slutsatsen att minst ett av de relevanta villkoren i artikel 5.1 a i RoHS-direktivet är uppfyllt, nämligen att de sammanlagda negativa miljö- eller hälsokonsekvenser eller konsekvenser för konsumentssäkerhet som orsakas av substitution av sexvärt krom i de användningar som omfattas av ansökan om undantag sannolikt kommer att vara större än de sammanlagda fördelar för miljö, hälsa och konsumentssäkerhet som en sådan substitution kan medföra.

Konsekvensutredning

Eftersom förslaget grundas på EU-direktiv som implementeras ordagrant utan några nationella anpassningar är konsekvensutredningens begränsad till kraven i 6 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Syfte med förslaget

Syftet med förslaget är att införliva ett undantag till RoHS-direktivet i svensk rätt. Generellt måste en begäran om undantag kunna motiveras på ett av följande sätt:

- Substitution är tekniskt ogenomförbar, d.v.s. ett material eller teknisk lösning som kan ersätta det specifika ämnet behöver upptäckas eller utvecklas.
- Substitut som finns är inte tillförlitliga.
- Negativa konsekvenser för miljö, hälsa och konsumentssäkerhet av substitution överväger nyttorna.

Alternativa lösningar

RoHS-direktivet är ett så kallat fullharmoniserat direktiv. Fullharmoniserande EU-direktiv lämnar i princip inget utrymme för nationella avvikelser. Direktivet måste implementeras så att dess syfte uppnås i hela EU. De aktuella undantagen gäller specifika tekniska applikationer, och de bör implementeras ordagrant för att undvika felaktigheter. Detta är också i enlighet med hur tidigare undantag implementerats. Kemikalieinspektionen ser därför inget behov av att identifiera alternativa lösningar.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten

Förslaget bygger på fullharmoniserade EU-bestämmelser, se ovan.

Berörda

Berörda av förslaget är framför allt företag som tillverkar, importerar eller distribuerar produkter som omfattas av förlängda undantag. Tillverkare och importörer kan fortsätta att släppa ut produkterna på marknaden tills undantagen upphör att gälla.

Ansökan om det aktuella undantaget har gjorts av en tillverkare inom EU. Enligt utredningen har det inte framkommit att några andra tillverkare berörs av undantaget.

Distributörer berörs i mindre utsträckning än tillverkare och importörer. Distributörer har vissa skyldigheter bland annat när det gäller kontroll av märkning. Kraven på produkterna när det gäller ämnesinnehåll gäller dock vid utsläppande på marknaden, dvs. i första ledet i distributionskedjan. Distributörer kan alltså i regel fortsätta sälja produkter som är lagligen utsläppta på marknaden men som inte överensstämmer med nya, strängare krav.

Bemyndigande

11 § förordningen (2012:861) om farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning.

Tidpunkt och informationsinsatser

Ikraftträdande för bestämmelserna planeras till den 1 september 2023.

Ansökningarna om undantag från RoHS-direktivet har tillgängliggjorts för samråd av den konsult som på kommissionens uppdrag utvärderat ansökningarna.

Normalt vid föreskriftsändringar är att de meddelas på Kemikalieinspektionens webbplats samt i Kemikalieinspektionens nyhetsbrev. Kemikalieinspektionen har dessutom en särskild webbsida på myndighetens webbplats där information om aktuella beslut om ändringar i bilaga III och IV i RoHS-direktivet finns med⁷.

Samråd

Samråd har skett på EU-nivå i enlighet med bestämmelserna i RoHS-direktivet för hur nya undantag beslutas (artikel 5). Intressenter har ansökt om undantag, varefter kommissionen har beställt en konsultstudie som har inkluderat ett offentligt samråd. Därefter har kommissionen hållit ett offentligt samråd innan förslagen har beslutats.

⁷ <https://www.kemi.se/lagar-och-regler/ytterligare-eu-regler/elektrisk-och-elektronisk-utrustning---rohs/aktuella-undantag-till-rohs>